

Brottsförebyggande arbete

Strategisklägesbild 2026-2027

Innehåll

Inledning.....	1
Syfte	1
Vem omfattas av dokumentet	1
Uppföljning	1
Begreppslista	2
Statistik och analys.....	3
Välfärdsbrott.....	5
Situationellt brottsförebyggande arbete.....	5
Årslägesbild.....	5
Brott och otrygghetsskapande händelser	6
Sammanfattning av utlåtande från berörda aktörer.....	6
Begränsningar och utvecklingsbehov.....	7
Social brottsprevention	7
Våld i nära relation.....	7
Mäns våld mot kvinnor	7
Barn som utsätts eller bevittnar våld i nära relation	9
Slutsats	11
Välfärdsbrottslighet	11
Situationell brottsprevention.....	11
Social brottsprevention.....	11
Våld i nära relation	12
Bilaga 1. Det lokala arbetet i Enköpings kommun	13
Vision med det brottsförebyggande arbetet	13
Tryggare Enköping.....	13
Trygghetstriangeln	14
Trygghetsskapande aktiviteter.....	14
EST-arbete och dess inriktning	14
Våldsbejakande extremism.....	15
Samverkansavtal och medborgarlöfte	15
MBU, människan bakom uniformen.....	15
SSPF, samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid.....	15
BOB- råd, barn och unga i organiserad brottslighet.....	15

TIF, tillsammans mot illegala försändelser	16
Föräldrautbildning	16
Mälarkommuner mot organiserad brottslighet	17

Inledning

En välfungerande samverkan mellan Enköpings kommun, polis och andra aktörer är central för det brottsförebyggande arbetet. Det är viktigt att både kommunen och polisen lägger sina resurser där de gör mest nytta. Idag finns en välfungerande samverkan mellan aktörerna, som ständigt utvecklas.

Sammanfattningsvis visar lägesbilden att Enköpings kommun gjort framsteg i arbetet inom de fyra prioriterade områdena i det brottsförebyggande arbetet, men att det fortfarande finns utmaningar när det gäller att få en heltäckande bild av brott och otrygghet samt att samordningen mellan aktörer kan förbättras.

Brottsförebyggande arbete är komplext. Det finns inte en lösning eller metod som passar alla. God kunskap om de lokala problemen ger lösningar som passar de lokala förutsättningarna och behoven. Det en rad olika aktiviteter i samverkan med varandra som förändrar förutsättningar både på kort och lång sikt.

Syfte

Syftet med att ta fram en strategisk lägesbild samt åtgärdsplan är att förtydliga vad som förväntas av nämnder i den gemensamma satsningen för att öka tryggheten och minska brottsligheten i Enköpings kommun. Alla nämnder ska vara med och bidra till att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt arbete som anpassas till samhällsutvecklingen.

Vem omfattas av dokumentet

Hela kommunkoncernen omfattas av dokumentet.

Uppföljning

Uppföljning av aktiviteter i handlingsplanen sker i ordinarieuppföljning. Handlingsplanen revideras vid behov och en uppföljning genomförs med utgångspunkt från måluppfyllelse och effekt.

Begreppslista**Brottsförebyggande arbete**

Syftar till att minska, begränsa eller eliminera brottslighet och dess effekter för fysisk- och juridiskperson. Brottsförebyggande arbete riktar sig mot företeelser som enligt lag är ett brott.

Situationell brottsprevention

Syftar till att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås.

Social brottsprevention

Påverkar individers benägenhet att begå brott genom att förstärka individens självkontroll och stärka de sociala banden till samhället. Exempel på det är:

- tidigt föräldrastöd
- en välfungerande skolgång
- deltagande vid förskola
- en meningsfull fritid.

Statistik och analys

Nedan stående tabell innehåller statistik på polisanmäld brottslighet samt underlag från medborgarundersökning som genomförs av statistikmyndigheten. SCB:s medborgarundersökning är en attitydundersökning som ger svar på hur invånarna bedömer att kommunen sköter sina verksamheter och vilket inflytande de anser sig ha på kommunala beslut.

Nedan valda nyckeltal är indikatorer på såväl trygghet, anmäl brottslighet samt riskfaktorer för socialt utanförskap och brottslighet. Utifrån en sammanställning av statistik och redan pågående aktiviteter i förvaltningarnas verksamhet har prioriteringarna nedan plockats fram. För att uppfylla visionen;

"I ett tryggt Enköping är den reella risken för att utsättas för brottsliga handlingar låg. Ett tryggt Enköping är samtidigt en plats där individen upplever en känsla av trygghet. Det trygghetsskapande arbetet behöver således fokusera både på det reella och det upplevda; där stadens fysiska utformning såväl som ungdomars förutsättningar för en trygg uppväxt är viktiga delar."

från trygghets- och säkerhetspolicyn.

Polisanmälda brott i tabellen nedan representerar brott som rättsväsendet har tagit emot och hanterat, inte hur många brott som faktiskt begåtts. Andra faktorer som påverkar kriminalstatistiken är exempelvis ändringar i polisen och åklagarnas rutiner och arbetsmetoder samt lagändringar som förändrar definitionen av viss brottskategori.

Av de som blev utsatta för brott i en nära relation under 2012 uppgav 3,9 procent att de hade polisanmält händelsen eller någon av händelserna.¹

Syftet med tabellen är att följa lokala trender i Enköpings kommun över tid, då skillnaden mellan år kan ha viss variation, på grund av exempelvis, storlek på demografiska gruppen och anmälningsbenägenhet. Ett exempel på det är anmälningarna gällande bedrägeri, där kommunen tillsammans med näringsliv och Polisen under det senaste året bland annat ökat kompetenshöjande insatser till allmänheten och antalet anmälningar har ökat. Det är svårt att dra några slutsatser om bedrägerierna har ökat mellan år 2022-2024, mer troligt är att anmälningsbenägenheten har ökat.

¹ <https://bra.se/statistik/statistik-om-brottstyper/vald-i-nara-relationer.html>

Tabell 1: Nyckeltal, anmäld brottslighet och skyddsfaktorer

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Invånare 0-19 år, med låg ekonomisk standard	17%	18%	19%	19%	19%	19%	-
Elever i åk 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	74,2%	74,7%	76,3%	77,8%	74,2%	68,4%	72,2%
Barn inskrivna i förskola 1- 5 år	84,9 %	85,9%	84,2 %	81,2%	83,9%	84,5%	85,4%
Barn, år 6- 12 år inskrivna i kommunala fritidshem, per december	59%	57%	53%	51%	53%	55%	55%
Polisanmälda brott	6302	6714	6800	6670	5629	6858	6379
Narkotikabrott	763	934	897	909	960	942	940
Anmälda våldsbrott, utomhus	126	110	144	148	122	131	130
Anmälda våldsbrott, inomhus	194	187	218	262	218	227	230
Misshandel ej grov, mot pojke 7 - 14 år, bekant med offret inomhus	12	25	28	39	23	37	33
Olaga hot, mot pojke under 18, ej internetrelaterat	2	12	17	13	26	18	28
Misshandel, ej grov mot kvinna över 18 år, är eller varit i parrelation, inomhus	32	26	40	37	24	30	43
Misshandel, ej grov mot kvinna över 18 år, Är/varit närstående släkt/familj inomhus	0	20	12	6	15	1	3
Upplevd trygghet i eget bostadsområde, vid mörker	-	-	-	75,4 %	74,6 %	81,8%	79,6%
Kommunen är en bra plats att bo och leva på	-	-	-	91,2%	90,8%	89,6%	89,6%
Låg oro för att drabbas av inbrott i hemmet	-	-	-	72,2 %	74,6%	79,4%	78,6
Låg oro för att bli utsatt för våldsbrott eller hot om våld	-	-	-	74,7 %	74,7 %	77,0	80,4
Klotter, anmält internt i kommunen	39	34	51	45	35	15	48
Skadegörelse anmält internt i kommunen	188	182	162	173	177	70	267
Bedrägeribrott	-	-	-	-	355	794	933

Välfärdsbrott

Det saknas en övergripande lokallägesbild av hur situationen ser ut i Enköping, till stor del på grund av att det saknas nollvärde. Under 2024 och 2025 har det skett arbete med frågan på samtliga förvaltningar. En utveckling av samverkan med andra brottsbekämpande myndigheter har påbörjats och i februari 2025 genomfördes en myndighetsgemensam tillsyn inom ramen för arbetskriminalitet. På vård och omsorgsförvaltningen har det tillsatts två tjänster som genomfört granskning av den privata hemtjänsten och ytterliga granskningar ligger i planeringen framåt.

Välfärdsbrott definieras som alla former av utnyttjande av välfärdssystemen, både för ekonomisk vinning och för att tillskansa sig gynnande myndighetsbeslut. Utnyttjandet sker genom falska eller felaktiga uppgifter, men även genom påverkan av myndighetsföreträdare genom alltifrån subtila hot och våld till korruption. Den som tjänar på brottsligheten kan vara en enskild person, men många gånger upprättas företag eller organisationer med skenverksamhet för att tvätta svarta pengar vita genom välfärdssystemen.

Det finns också upphandlade verksamheter som tillskansar välfärdens pengar genom exempelvis överfakturerings. Oseriösa företag och marknadskrafter påverkar också näringslivet med osund konkurrens, förlorade skatteintäkter och ibland direkt farliga arbetsvillkor för arbetstagare.

Nationella beräkningar visar att de statliga välfärdssystemen betalar ut mellan 13-16 miljarder kronor per år i felaktiga utbetalningar². Eftersom välfärdsbrott är ett komplext brott med en mängd olika brottskoder som även kan innehålla andra typer av modus, är det svårt att använda kriminalstatistik för att ge en rättvisande bild av den ekonomiska utsattheten på lokal nivå. Andelen brott som upptäcks och andelen brott som anmäls är svåra att bedöma och mörkertalet därför svårt att beräkna på lokal nivå.

Situationellt brottsförebyggande arbete

Årslägesbild

Under år 2024 har Enköpings kommun genomfört en kartläggning och analys av det brottsförebyggande och otryggskapande händelserna enligt lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete³. Syftet med denna årslägesbild är att skapa en lokal och tidspecifik bild av brott och otrygghet i det offentliga rummet, genom att sammanställa och analysera data från olika aktörer som polis, kommunens verksamheter och Enköpings hyresbostäder.

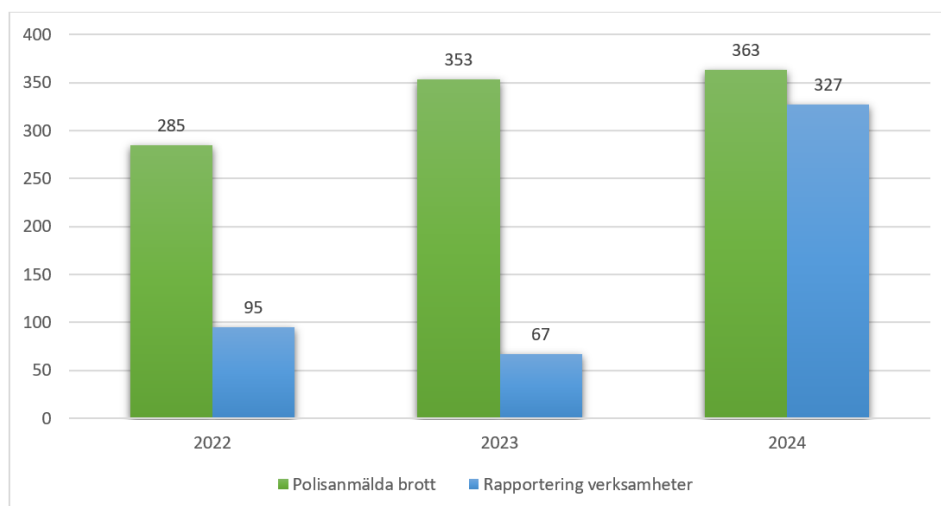
² SOU 2023:52, Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen. De statliga välfärdssystemen omfattar CSN, Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket.

³ www.regeringen.se

Brott och otrygghetshändelser

Under 2024 har det skett en markant ökning av inrapporteringen av skadegörelse. Under tidsperioden är det svårt att säga om ökningen är en spegling av ökad skadegörelse eller en effekt av övergången till ett enklare rapporteringssystem, med fler rapportörer. Tabell 2, nedan, visar på skillnaden på intern inrapporterad skadegörelse och polisanmäld skadegörelse under åren 2022-2024.

Tabell 2. Statistik Skadegörelse

Bilden visar hur rapportering från kommunens verksamheter om brott och otrygghetshändelser har utvecklats i Enköping under år 2024.

Det finns rapporter kring Korsängen, stråket mellan Coop, och Korsängens idrottsfält där brottsligheten och otryggheten har varit mer påtaglig. Primärt har det rapporterats in skadegörelse och ordningsstörande incidenter. Det har resulterat i en insats utifrån modellen EST, effektiv samverkan för trygghet. Det genomfördes en platsvandring med kommunala verksamheter, näringsliv och Polismyndigheten, som resulterade i åtgärder. Exempelvis har fastighetsägaren och park har gemensamt rensat och röjt undan för att förbättra siktlinjerna. Det här arbetet pågår och nästa uppföljningsmöte sker hösten 2025.

Sammanfattning av utlåtande från berörda aktörer

- **Polisen:** Polismyndigheten har under året rapporterat ett flertal insatser för att hantera brottslighet och otrygghet i kommunen, där en starkt förebyggande inriktning har varit centralt. Samtidigt har myndigheten pekat på utmaningar i att hantera det mörkertal av brott som inte anmälts, vilket kan påverka den övergripande bilden av otryggheten.
- **Enköpings kommun:** Kommunen har pekat på behovet av att utveckla samverkan mellan förvaltningarna för att kunna genomföra effektiva insatser på ett mer integrerat sätt. Kommunen har också betonat vikten av att involvera fler verksamheter för att få en mer heltäckande bild av brott och otrygghet.

- **Enköpings hyresbostäder:** Enköpings hyresbostäders boendeundersökning visar en positiv förflyttning avseende den upplevda tryggheten år 2024. Dock finns skillnader i den upplevda tryggheten mellan olika bostadsområden, även om den upplevda tryggheten har ökat i samtliga bostadsområden.

Begränsningar och utvecklingsbehov

Det finns vissa begränsningar i datainsamlingen och rapporteringen. Dels saknas ett heltäckande geografiskt och verksamhetsmässigt underlag, vilket gör att vissa områden eller brottstyper inte fångas upp. För att få en mer komplett och rättvisande bild behöver fler aktörer inom kommunen involveras i dels rapportering men också i insatserna. Det är ett pågående arbete och fler rapportörer kommer in löpande. Samverkan mellan förvaltningarna måste också utvecklas för att kunna förebygga brott och otrygghet mer effektivt.

Sammanfattningsvis visar årslägesbilden för 2024 att Enköpings kommun gjort framsteg i arbetet för att skapa säkra och tryggare miljöer, men att det fortfarande finns utmaningar när det gäller att få en heltäckande bild av brott och otrygghet samt att samordningen mellan aktörer kan förbättras.

Social brottsprevention

Rekrytering av unga in i grov kriminalitet har fått alltmer uppmärksamhet i samhället. Det gjorde sig påtagligt under våldsvågen i då Enköpings kommun hade gärningspersonerna var reste till andra kommuner där de planerade och/eller begick grova våldsdåd.

Tidigare har rekrytering varit avgränsad till ett visst område, nu kan vara mer flytande. Anknytningen är primärt till ett visst nätverk och var man bor är sekundärt. Den här geografiska uppblandningen gäller inte bara inom kommunen utan även mellan kommuner. Det är viktigt att särskilja ungdomar som begår brott i grupp och ungdomar som är involverade i organiserad brottslighet.

Arbetet med fortsatt minska skillnaderna i uppväxtvillkor fortsätter och kommer att ge effekter över tid. Majoriteten av de individer som växt upp under utsatta livsvillkor begår inte brott, men bland de individer som upprepat begår brott har de flesta växt upp under utsatta livsvillkor.⁴ Genom att arbeta för att minska skillnader i livsvillkor, öka jämlikheten och stärka de goda livsvillkoren skapar förutsättningar för att individer inte hamnar i kriminalitet.

Våld i nära relation

Som en aktivitet i prioriteringar och åtgärdsplan 2024-2025⁵, genomfördes en lokal kartläggning med syfte är att få en gemensam lägesbild om problematiken, mäns våld mot kvinnor. Samt en kartläggning gällande barn som bevittnar eller utsätts för våld i nära relation.

⁴ Gerell, Hallin, Nivall och Westerdahl. *Att vända utvecklingen*. Malmö universitet 2020.

⁵ KS2023/451

Mäns våld mot kvinnor

Till kartläggningen inhämtas statistik från strategiska organ som arbetar med brottsförebyggande åtgärder om våld i nära relation, som är den grundläggande nivån inom kartläggning utifrån Brottsförebyggande rådet. Statistiken som ligger till grund för denna kartläggning är inhämtad från Polismyndigheten, Kvinnojouren i Enköping, Socialtjänsten i Enköping samt nationell statistik från Brottsofferjouren. Kartläggningen är avgränsad till åren 2018 – 2023.

Våld i nära relation innebär att förövaren och våldsoffret har en nära relation till varandra och ofta starka känslomässiga band. Detta kan vara i familjerelationer eller i parrelation. Våld i nära relation kan förekomma i alla olika typer av relationer och syftar till alla former av våld; fysiskt, psykiskt, sexuellt, ekonomiskt och materiellt våld. Våld i nära relation sker ofta i hemmet bakom stängda dörrar och ger då upphov till ett stort mörkertal. Mörkertalet är stort eftersom en stor andel av de våldsutsatta aldrig anmäler de övergrepp som de utsätts för⁶.

Den rikstäckande statistiken visar att ungefär var fjärde kvinna utsätts för någon form av våld i nära relation. Om den statistiken ska översättas för kvinnorna i Enköpings kommun, som enligt SCB för år 2023 hade 18 672 stycken folkbokförda kvinnor över 18 år i Enköpings kommun, skulle det innebära att 4 668 kvinnor på något sätt skulle uppleva våld i sin nära relation⁷.

Statistiken från polismyndigheten visar på att under år 2018 – 2023 har det anmälades 488 anmälningar som enligt polisens kodningar av brott är relevanta för mäns våld mot kvinnor. Brottskategorin misshandel inomhus är överrepresenterad som brottskategori under kartläggningens år.

Statistiken från Kvinnojouren i Enköping visar på att under år 2018 – 2023 tog de emot 396 nya kvinnor som sökte stöd hos dem. Kvinnojouren genomförde 1 737 stödsamtal till kvinnor under samma tidsperiod.

Den mest träffsäkra statistiken från socialtjänsten visar att under år 2021 – 2023 inleddes det 181 stycken utredningar kopplade till våld i nära relation.

Slutsatsen för kartläggningen visar på att det är ett stort mörkertal hos kvinnor som utsätts för mäns våld mot kvinnor. Som kompletterande för statistiken i kartläggningen intervjuas representanter från Kvinnojouren och Socialtjänsten. Intervjuerna är för att få en djupare förståelse av vad de som arbetar med problemet våld i nära relation anser är viktigaste i det förebyggande arbetat.

De som intervjuades var alla överens om är att det förebyggande arbetet mot mäns våld mot kvinnor måste starta tidigt i ett barn liv. Att ge barnen möjlighet till att förstå att våldets olika former samt att ge barnen förmågan att tidigt börja sätta sina egna gränser mot våldet. Om det förebyggande arbetet mot mäns våld mot kvinnor startar hos barnen är förhoppningen att de yngre generationerna växer upp med det förebyggande om våldet och själva inte blir män som

⁶ www.uu.se/centrum/nck

⁷ www.scb.se

utsätter kvinnor för våld i nära relationer. Denna förändring kommer att ta tid, men den förflyttningen måste göras, för att problematiken mäns våld mot kvinnor någon gång ska kunna upphöra.

De våldsutsatta kvinnorna har ett stort behov av att kunna prata om det våld som de upplever och det behovet är något som Kvinnojouren i Enköping kan ge dessa kvinnor. Kvinnojouren är även behjälplig med annat stöd till kvinnorna, så som praktiskt stöd i form av skyddat boende, skyddade personuppgifter samt medföljande stöd till advokat eller förhör.

De som intervjuades påtalade behovet av att det måste finnas en Kvinnojour i Enköpings kommunen, dit våldsutsatta kvinnor kan vända sig för att få hjälpa och stöttning med det våld som de utsätts för av i en nära relation. Vart skulle dessa kvinnor annars vända sig och skulle mörkertalet för våld i nära relation vara ännu högre än vad det mest troligt är idag?

De som intervjuades påtalade även vikten av att det behövs flera öppna förskolor i Enköpings kommun som är en familjecentral. Genom att komma i kontakt med öppna förskola och familjecentralen kan en kvinna få hjälp med att komma i kontakt med en kurator, barnavårdscentral, gå föräldrautbildningar och få möjlighet till SFI.

Barn som utsätts eller bevittnar våld i nära relation

Syftet med kartläggningen är att få en gemensam lägesbild om problematiken våld i nära relation barn. Till det inhämtas statistik från strategiska organ som arbetar med brottsförebyggande åtgärder om våld i nära relation, som är den grundläggande nivån inom kartläggning utifrån Brottsförebyggande rådet. Statistiken som ligger till grund för denna kartläggning är inhämtad från Polismyndigheten, Kvinnojouren i Enköping, Socialtjänsten i Enköping samt nationell statistik från Brottsofferjouren. Statistiken avgränsas till åren 2018 – 2023. Statistiken avser barn och unga 0 – 20 år.

Barn ska inte behöva uppleva eller bevittna våld, ändå visar statistik på att ungefär 10 procent av alla barn i Sverige någon gång har utsatts för våld i hemmet. Tio procent är fler än 200 000 barn.⁸ Om den statistiken ska översättas till de barn som är folkbokförda i Enköping visar statistik från SCB att i december år 2024 var det 5 883 stycken barn/unga i åldern 0 – 20 år som var folkbokförda i Enköpings kommun⁹.

Från den 1 juli 2021 är det brottsligt att låta barn bevittna (se eller höra delar av) våld i nära relation. Brottet heter barnfridsbrott och syftet är att stärka det straffrättsliga skyddet för barn som bevittnar vissa brott mellan närstående eftersom dessa barn enligt forskning löper ökad risk att drabbas av både psykisk och fysisk ohälsa¹⁰.

⁸ www.nck.uu.se

⁹ www.scb.se

¹⁰ www.regeringen.se

Det innebär att barn som bevittnar våld numera räknas som brottsoffer och målsägande, vilket de tidigare inte gjorde. Barnen får även ett ökat rättsskydd med rätt till målsägande biträde och skadestånd. För att det ska bli ett barnfridsbrott måste det finnas en närstående relation till barnet, som mamma, pappa, mor- och farföräldrar eller tidigare eller nuvarande partner till den ena föräldern.

Statistiken från Polismyndigheten visar på att under år 2018 – 2023 har det anmälts 678 stycken anmälningar om våld mot barn, inklusive barnfridsbrott och grov fridskränkning mot barn. Ett problem avseende polisens kodning av brottet misshandel är att när brottet anmäls hos polisen, kodas brottet "bekant med offret" eller "inte bekant med offret".

Kvinnojouren i Enköping för statistik över hur många av de kvinnor som söker sig till Kvinnojouren som har barn som fått bevittna eller upplevt våld. Under kartläggningens tidsperiod har Kvinnojouren fått kännedom om att 287 stycken barn bevittnat eller upplevt våld från

Statistiken från Socialtjänsten i Enköping delar in de orosanmälningar som inkommer i kategorierna "brottsoffer/upplevt våld", "sexuella övergrepp" och "oro för barn/unga". Under kartläggningens tidsperiod har Socialtjänsten i Enköping registrerat 2 039 stycken anmälningar som avser "brottsoffer/upplevt våld och sexuella övergrepp", och 12 350 anmälningar som avser "oro för barn/unga".

I samband med inhämtningen av statistiken intervjuades representanter från Kvinnojouren i Enköping, Socialtjänsten i Enköping samt personal från öppna förskolan, för att få en djupare förståelse av vad de som arbetar med problemet våld i nära relation samt arbetar nära barn och deras föräldrar anser är det viktigaste i det förebyggande arbetet. De som intervjuades var alla överens om att arbetet med våld i nära relation måste starta tidigt i ett barns liv. Att ge barnen möjlighet till att förstå att våldet har olika former samt att ge barnen förmågan att tidigt börja sätta sina egna gränser mot våldet. I och med att forskning visar att barn som bevittnar eller upplever våld har ökad risk för psykisk och fysisk ohälsa är det viktigt att förebygga våldet tidigt, för att kunna förebygga psykiska och fysiska ohälsa hos barn också.

Slutsatsen för kartläggningen är att det finns barn och unga i Enköpings kommun som bevittnar våld och som själva råkar ut för våld i nära relation, men att enbart statistik inte förklarar hur problematiken ser ut. Det finns en oro kring barn och unga i Enköpings kommun i och med att Socialtjänsten får in många orosanmälningar som kodas med oro. Dock berättar inte statistiken om vad den oron består av.

Som kompletterande för statistiken i kartläggningen intervjuades representanter från Kvinnojouren i Enköpings kommun, Socialtjänsten i Enköpings kommun samt personal på öppna förskolan, för att ge en tydligare bild av problemet våld i nära relation barn samt hur de anser att det förebyggande arbetet bör vara.

De som intervjuades är alla överens om att det är viktigt att börja det förebyggande arbetet tidigt hos barnen, för att de ska lära sig om våldets alla olika former men också lära sig tidigt att sätta gränser för våldet. De som intervjuades påtalade också vikten av att det finns platser i Enköpings

kommun dit våldsutsatta kvinnor och barn kan vända sig till, för att få råd, hjälp och stöttning när det gäller våld i nära relation. Dessa platser är Kvinnojouren i Enköping samt öppna förskolan.

De som intervjuades beskrev behovet av att det måste finnas fler öppna förskolor i Enköpings kommun med familjecentraler, för att kunna vägleda och stötta flera föräldrar som är hemma med sina barn. Öppna förskolan hjälper föräldralediga med SFI och genom familjecentralen kan föräldrar komma i kontakt med kuratorer, gå på föräldrautbildningar, komma i kontakt med myndigheter eller komma i kontakt med Kvinnojouren i Enköping.

Öppna förskolan beskrivs som en viktig plats för flera föräldrar och barn som är hemma och som annars kanske inte skulle komma i kontakt med representanter från samhället. Öppna förskolan beskrivs också som en viktig plats för kvinnor som är hårt kontrollerade av sina män, för öppna förskolan kan vara den plats som dessa kvinnor får lov att gå till, eftersom det ger barnet en möjlighet till lek med andra barn.

Om Kvinnojouren och öppna förskolan försvann, vart skulle de våldsutsatta kvinnorna då vända sig och skulle mörkertalet för våld i nära relation vara ännu högre än vad det mest troligt är idag?

Slutsats

Välfärdsbrottslighet

Välfärdsbrottsligheten är ett komplext problem där vi behöver fortsatt att utveckla arbetet över organisationsgränserna för att lyckas. Det berör frågor gällande oseriösa aktörer, upptäcka dem och förebygga utnyttjandet av skattefinansierad verksamhet. Fortsätta utveckla det förebyggande arbetet gällande olika former av bedrägerier och bidragsbrott. Det finns ett behov av att fortsatt utveckla den lokala samverkan med andra myndigheter för att få en samlad och mer slagkraftig tillsyn. Samt att arbeta kunskapshöjande, med fokus på att minimera riskerna att utsättas för brott men även för att öka anmälningsbenägenheten.

Situationell brottsprevention

För att förbättra EST-arbetet i Enköping bör fler aktörer engageras i det brottsförebyggande arbetet och insatserna för att skapa tryggare miljöer i kommunen. Det handlar om att arbeta mer proaktivt för att minska otryggheten och säkerställa att de insatser som genomförs har långsiktiga effekter. Samtidigt behöver arbetet med att minska mörkertalet av brott och förbättra rapporteringen fortsätta för att säkerställa att alla händelser beaktas och hanteras på ett korrekt sätt. En del i utvecklingsarbetet är också att se över organisationen för att tydliggöra vikten av att arbeta förebyggande mot brott. Det handlar både om ledning och styrning utifrån det situationella brottsförebyggande arbetet.

Sammanfattningsvis visar årslägesbilden för 2024 att Enköpings kommun gjort framsteg i arbetet för att skapa säkra och tryggare miljöer, men att det fortfarande finns utmaningar när det gäller att få en heltäckande bild av brott och otrygghet samt att samordningen mellan aktörer kan förbättras.

Social brottsprevention

Det fortsatta arbetet med att stärka de skyddsfaktorer vi vet främjar barns uppväxtvillkor och skyddar mot normbrytande beteende ska fortsatt stärkas. Vårdnadshavare är en av de viktigaste skyddsfaktorerna och det finns evidens på föräldraskapsstödet viktiga roll i det våldsförebyggande arbetet. Det behöver ske brett och tidigt och kommunen behöver fortsatt utveckla det arbetet.

Vuxennärvaro kring barn och unga behöver utvecklas för att skapa trygga miljöer, exempelvis på nätet.

Kommunen behöver även utveckla arbetet kring avhopparverksamhet och hemtagning från institutioner.

Våld i nära relation

Slutsatsen av statistiken från både Polismyndigheten, socialtjänsten och Kvinnojouren i Enköping visar på att barn och unga i Enköpings kommun inte är fria från att utsättas för eller bevittna våld och att även här är mörkertalet stort. Samverkan med bland annat kvinnojouren och kompetenshöjande insatser är nyckelfaktorer för fortsatt framgång i arbetet.

Bilaga 1. Det lokala arbetet i Enköpings kommun

Vision med det brottsförebyggande arbetet

I ett tryggt Enköping är den reella risken för att utsättas för brottsliga handlingar låg. Ett tryggt Enköping är samtidigt en plats där individen upplever en känsla av trygghet. Det trygghetsskapande arbetet behöver därför fokusera både på det reella och det upplevda; där stadens fysiska utformning såväl som ungdomars förutsättningar för en trygg uppväxt är viktiga delar¹¹.

Tryggare Enköping

Tryggare Enköping är Enköpings brottsförebyggande råd och leds av kommunens trygghetsstrateg.

Representanterna i gruppen ska för sin organisation eller förvaltning ha mandat att:

- fatta beslut om operativa insatser
- implementera de strategiska beslut gruppen tar
- representanterna ska ses som en kommunikationskanal mellan den organisation eller förvaltning de företräder.

Gruppen arbetar mot målet att Enköping ska vara tryggt och säkert för invånarna och de som vistas i kommunen. Tryggare Enköping är en arena där olika aktörer i lokalsamhället kan mötas och utveckla former för samverkan kring trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Gruppens syfte är att:

- Bidra till en effektiv samverkan inom Enköpings kommun gällande brottsförebyggande arbete och berörda säkerhetsområden
- Öka säkerheten och motivera till trygghetsskapande åtgärder i kommunen.
- Samordna det kommunövergripande trygghetsarbete och externa säkerhetsarbetet på ett effektivt sätt

Brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Nyckeln till framgång är systematisk samverkan. Det innefattar förvaltningsövergripande åtaganden inom kommunal organisation med förvaltningar och bolag. Det innefattar även samverkan med andra myndigheter som är verksamma lokalt och regionalt samt näringslivet, den ideella sektorn och enskilda medborgare.

¹¹ Trygghets och säkerhetspolicy, drn KS2022/377

Tryggare Enköping arbetar utifrån en nulägesanalys med situationella och sociala brottspreventiva åtgärder som bedöms lämpliga och nödvändiga mot de aktuella problemområden som identifieras över tid.

Operativ lägesbild

Den operativa lägesbilden samlas in varje vecka med syfte att kartlägga brott och otrygghet lokalt i vår kommun. En kartläggning sker för att det exempelvis blir tydligt var och när problemet förekommer. Vid uppkommen problembild genomförs en orsaksanalys av problemet ifråga och riktar sen insatser mot det som vi bedömer är orsakerna till problemet vi identifierat¹². Den inrapporterade lägesbilden analyseras två gånger per år och vid behov av åtgärder sker det i samverkansform under Tryggare Enköping.

Trygghetstriangeln

Kommunen har en arbetsmodell som kallas "Trygghetstriangeln" för att kraftsamla när oro, otrygghet eller säkerhetshändelser uppstår i verksamheter som även berör andra förvaltningar och externa samverkansparter. Utifrån en lägesbild kan åtgärden snabbt sättas in vid behov. Vid ett "gult" läge ska samverkan påbörjas inom sju dagar och vid "röda" möten ska samverkan ske inom 48 timmar.

Trygghetsskapande aktiviteter

För att motverka den otrygghet som har uppmärksammats har flera trygghetsskapande aktiviteter genomförts under året. Det handlar om att kommunen har en fältgrupp som arbetar uppsökande och relationsskapande med barn och unga i hela kommunen. Belysningsförbättringar i vissa delar av kommunen, skötsel av kommunens parker samt förebyggande arbete som har involverat både kommunala verksamheter och civilsamhället, riktade samverkansinsatser vid t.ex. skolavslutningar och andra evenemang som nationaldagsfirandet och trädgårdsdagen, där fokus lagts på att förbättra samarbetet mellan olika aktörer för att skapa en mer sammanhållen säkerhets- och trygghetsstrategi.

EST-arbete och dess inriktning

EST står för Effektiv Samordning för Trygghet¹³ och har under 2024 varit den metod som vi velat arbeta utifrån för att hantera det brottförebyggande och otrygghetsskapande arbetet i kommunen. Genom denna metod genomförs situationella trygghetsskapande åtgärder när problem uppstår, med målet att förebygga och minska otrygghet genom tidiga insatser i det offentliga rummet. Det digitala verktyget Embrace¹⁴ har använts för att rapportera och följa upp både polisanmälda brott och otrygghetsskapande händelser. Denna information har också möjliggjort en uppföljning av genomförda insatser, vilket är en central del av arbetet enligt EST.

¹² Samverkan i lokalt brottförebyggande arbete (2020)

¹³ www.bra.se

¹⁴ www.embrac-safty.se

Våldsbejakande extremism

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Kommunens kontaktperson avseende våldsbejakande extremism är trygghetsstrategen.

Samverkansavtal och medborgarlöfte

Polismyndigheten och Enköpings kommun har slutit ett samverkansavtal. Övergripande mål och syfte är att *i Enköping ska alla invånare känna trygghet, säkerhet och tillhörighet till samhället.*

För Enköpings del omfattar samverkansavtalet två delar:

1. framtagande av gemensam problembild och de åtaganden som det medför
2. de brotts- och trygghetsproblem som parterna gemensamt prioriterar utifrån den gemensamma problembilden.¹⁵

Styrning för ett fördjupat operativt arbete kan ske genom att anta ett medborgarlöfte. Det är en arbetsmodell som används för att lyssna in medborgarnas önskemål om förbättringsåtgärder. Medborgarlöftet bygger på en avvägning av en aktuell lägesbild, såväl kommunal som polisiär, med underlag från medborgare i exempelvis medborgardialoger¹⁶

MBU, människan bakom uniformen

Syftet är att öka ungdomars delaktighet och skapa bra möten mellan ungdomar och de som arbetar inom samhällsstödjande yrken, för att på så vis minska kriminalitet. I vissa fall kan ytterligare ett syfte vara att fånga upp ungdomar som är i behov av stöd, till exempel ungdomar som tidigare begått brott. Arbetsmetoden är i dagsläget pausat för uppföljning av effekt.

SSPF, samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid

SSPF, är en samverkansmodell för trygga uppväxtvillkor och goda uppväxtmiljöer. Syftet med samverkan är att tillsammans med barn, vårdnadshavare och övriga vuxna i barnets närhet gemensamt förhindra och minimera riskbeteenden, brottslighet och/eller drogmissbruk.

Målgruppen för SSPF är barn som exempelvis har problematisk skolfrånvaro, misstänks begå brott, missbrukar eller befinner sig i destruktiva miljöer. SSPF aktiveras när oro uppstår kring en plats, grupp eller individ, oavsett ålder.

BOB- råd, barn och unga i organiserad brottslighet

Sedan hösten 2024 finns ett lokalt BOB-råd i Enköpings kommun som är en samverkansstruktur och samordnas av Lokalpolisområde Enköping/Håbo. Det långsiktiga målet är att förebygga, hindra och försvåra att barn och unga begår grova brott och blir en del av kriminella nätverk och organiserad brottslighet – ett problem som växer sig allt större och som hela samhället måste arbeta emot. Samverkansstrukturen är ett myndighetsgemensamt regeringsuppdrag mellan

¹⁵ KS2022/634

¹⁶ KS2021/378

Polismyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Kriminalvården, länsstyrelserna, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Statens skolverk och Åklagarmyndigheten.

TIF, tillsammans mot illegala försändelser

TIF, är en arbetsmetod som bygger på samverkan och kunskapsutbyte mellan aktörer för att försvåra spridning av illegala försändelser i post- och paketflödet.

I Enköping startade TIF upp i oktober 2024, med en presentation av arbetsgruppen samt en utbildning om TIF för anställda på Postnords postkontor i Enköping.

Visionen med TIF är att minska andelen illegala föremål som skickas i post- och paketflödet för att på så sätt försvåra spridningen av exempelvis droger och vapen i lokalsamhället. Metoden består av grundkomponenterna samverkan och mobilisering, kunskap samt synlighet och har som mål att:

- Försvåra handeln med illegala varor via postflödet
- Öka samverkan mellan aktörer i brottsförebyggande och brottsbekämpande syfte
- Öka tryggheten för post- och paketpersonal som hanterat försändelser med misstänkt innehåll.

Föräldrautbildning

Vi erbjuder följande föräldrautbildningar samt familjebehandlingen Blomstra föräldrastöd. Samtliga är kostnadsfria.

BIFF – Barn i föräldrars fokus

Är en utbildning för föräldrar med fokus på hur barn påverkas efter föräldrars separation och hur du som förälder kan stötta ditt barn.

COPE

COPE finns i två varianter, en som vänder sig till dig med barn 3–12 år och en till dig tonårsförälder med barn upp till 18 år. Den digitala kursen har sin grund i evidensbaserade strategier. Materialet finns på svenska och arabiska men kursen hålls på svenska. Målet med utbildningen är att stärka och utveckla individen som förälder, att utveckla praktiska och konkreta redskap och strategier i föräldraskapet. Det är också en möjlighet att utbyta erfarenheter med andra föräldrar.

Under våren 2025 startas en ny variant av COPE upp i samverkan mellan socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen. Där COPE's första fyra steg erbjuds till vårdnadshavare på förskolorna i kommunen. COPE är ett evidensbaserat föräldrastödsprogram där resultaten visar att barnens beteendeproblem minskar och föräldrarna känner ny glädje i sitt föräldraskap.

1. Minskad risk för kriminalitet: Genom att erbjuda stöd och utbildning till föräldrar bidrar verksamheterna till att skapa en tryggare uppväxtmiljö för barn och ungdomar, vilket minskar risken för att de hamnar i kriminalitet.
2. Ökad tillgänglighet: Fler kurser och nå ut till fler familjer.
3. Positiva effekter: Evidensen visar att barn och elever vars vårdnadshavare som deltagit i COPE får märkbara effekter på skolresultat och måendet hos barnet.

Blomstra

Familjebehandlingen Blomstra är ett föräldrastöd för dig med barn i åldern 0–6 år, där målet är att förbättra bandet mellan dig och ditt barn.

Det finns även andra föräldrautbildningar på indikeradnivå som kan ges som en insats via socialtjänstens myndighet.

Vara vettig vuxen

Vara vettig vuxen är en kurs för vuxna som vill stödja barn i utsatt livssituation.

Kursen vänder sig till personer som vill ha mer kunskap om hur man upptäcker och kan stötta barn som växer upp i miljöer med missbruk, psykisk ohälsa eller annan utsatt livssituation. Som i sitt arbete eller genom sin frivilliga insats kommer i kontakt med barn och ungdomar.

Mälarkommuner mot organiserad brottslighet

Kommunerna, och därmed också invånarna, är i högre grad drabbade nu än tidigare av den organiserade brottsligheten. Valfärdspengar utnyttjas i större grad och kommuners myndighetsbeslut som tillstånd och bygglov med mera utnyttjas i syfte att bedriva oseriösa företag. Den myndighetsgemensamma lägesbilden 2023 (Myndighetsgemensam satsning mot organiserad brottslighet) pekar i år ut att ett av de viktigaste hoten från organiserad brottslighet är "angrepp på utbetalande system och undandragande av skatter och avgifter" och att kommuner och regioner nu, till skillnad från tidigare, "tydligt angrips av detta hot".

Den grova organiserade brottsligheten utnyttjar våra välfärdssystem och tvättar sina pengar genom ohederliga företag. Samverkan i Mälarkommuner mot organiserad brottslighet är en framgångsfaktor för att motverka organiserad brottslighet. Sex arbetsgrupper har startats för att gemensamt nå framgång. Under 2024 har en sjunde grupp startat, som arbetar med frågor rörande upphandling. Arbetsgruppernas uppdrag är gemensamt prioriterat 2024-2027 av kommundirektörer och KSO.